

sursum tendit ut celo empireo tanq̄ suo
perfectibili vniatur. sic omnia que de terra
nascuntur. in terram reuertuntur. Ecclesia.
tercio. Omnia pergunt ad vnum locum q̄
de terra facta sunt. et in terram pariter reuer
tuntur. Sic anima rationalis que a deo ē
ad deum iusto ordine reuertetur. quod nō
solum figura vt visum est sed etiaz scripu
ra ostenditur. dicitur enim Ecclesiast. duo
decimo. Reuertatur puluis in terram suā
vnde erat. et spiritus redeat ad dominum
qui dedit illum. vnde de homine christo dicit
Iohannis. Scieris iesus quia a deo exiit
et ad deum vadit. vnde Bernardus. Spi
ritus rationalis quia imago dei est. intelli
git et scit se posse et debere adberere ei cuius
ymago est. quod cum in homine perficitur
tunc complese dicitur cursum suū. de hac
fine consummationis iterum dicit Bernar
dus. Hoc est destinatum solitarij certami
nis brauium. hic finis. hic premium. hic re
quies laborum. consolatio dolorum. et ipsa
hominis perfectio et vtra eius sapiētia. om
nes amplectens et continens in se virtutes
non aliunde collectas sed naturaliter insi
tas. ad similitudinem dei qua est ipse quic
quid est et hec est hominis iusti in hac vita
perfectio. et perfectio huius perfectionis ibi
erit vbi erit brauium superne vocatōis per
fecta et prehensio. ad quā r̄c.

XXXV. De sancto benedicto.

Quicumqz hanc re
gulam securi fuerint. pax super il
los et misericordia et super israel dei Gall.
sexto. **U** dicit Ambro. Ad sanctissi
mi et beatissimi patris nostri benedicti cuius
hodie festa celebramus laudes addidisse a
liquod decerpisse est. eo q̄ illa nobilis ling
ua gregozij quicquid laudis eius accipi po
terat. vernantis eloquij sermone magnifico
gloriose depinxit. totam vitam eius et actus
tam magnifice extollens. vt laudi eius ni
hil amplius addi queat. q̄ si quid deuotio
ne urgente de nostro aliquid addere cupi
mus. non verbis sed operibus illud fiat. sic
enim dicit ambrosius. q̄ virtutuz eius glo
ria non sermōibus exponenda est sed operi

bus comprobanda. Suprema enim laus
deō et sanctis eius gratissima et nobis vtilis
sima consistit in ipozū imitatione vt sequa
mur vestigia eozum non declinantes ad de
xteram nec ad sinistram. ppter quod abuz
propositum est inductum quod nobis im
nistrat materiam imitandi. nam in regula
que nobis proponitur vita eius gloriosa re
lucet. Dicit em̄ Bern. q̄ non potuit aliter
docere q̄ vixerat. nec alit̄ viuere q̄ docebat
N Sciendum ergo q̄ in verbis ppositis
duplex nobis regula pponitur imitandi vi
delicet doctrinalis et exemplaris. Doctrina
lis est illa editio que hodie per vniuersum
ordinem cisterciē. ad legenduz in nostris
capitulis inchoatur. in qua docetur quō se
cundum deū et gloriosum legislatōē nos
benedictum viuere debeamus. Exēplaris
aut̄ regula est sanctissimi patris nostrivira
que nobis tam in lectionibz q̄ in canibus
ad memoriam reuocatur. de prima regula
sit primus sermo. de secunda scōus. De pri
ma regula psequētes. sciendum q̄ in tribz
ppositis tria intelligimus. scz sequentium
paucitatem. regule auctoritatē. imitantiuz
vtilitatem. Primū ibi quicumqz. scōm ibi
hanc regulam securi fuerint. tertiu ibi. erit
pax r̄c. **Q** Primū adhuc tria cōtinet
scōm q̄ hec distributio quicūqz tria impli
cat. Insinuat enim nobis dei largitatez. se
quentium paucitatem. regule libertatem.
Primo dico hec distributio quicūqz innu
it nobis dei largitatez. ac si dicatur. Quia
dei largitas nulli se derogat. nulli se subtra
bit. sed stans in publico cuiuslibet se offert si
num gracie nulli claudens. sed secundum
capacitatem sequentiuz sue largitatis gra
tiam amministrat. Dicit eniz pb. ioseph?
q̄ non est ponere vacuum. sed quantum nos
exinanimus de obstaculis grane. tantuz de
bonis domini adimplemur. Dicit em̄ Bern
nardus. Quāto quis de terrenis euacuat
tanto de bonis celestibus implebitur. si mi
tum multum. si parum parum. quia sicut.
iiij. Regum quarto di. vbi vasa vacua nō
fuerint ibi locum stare necesse est. quia sicut
in collationibus patrum dicitur. diue lae
gitans munificētia secundum mensuraz

fidei in qua vnumquemq̄ reperit gratiam largitur. credentem namq̄ q̄ ad emundationem lepre sue voluntatis cristi sola sufficeret voluntatis sue solo curauit assensu dicens. **G**lorio mundare. **A**lteri deprecanti vt adueniens per impositionem manus defunctam filiam suscitaret. ingressus domū eius eodem modo vt ille rogauerat exhibebat. **A**lij credenti summam salutis in solius vbi sui prolatione consistere cū diceret. **D**ic tantum verbo et sanabitur puer meus. per firmis imperium resoluens artus paralytico robore solidauit. dicens. **G**rade et sic credidisti fiat tibi. **I**nter alios autem virtutem caritatis ita effluenter effudit vt de bis e uangelista commemorat. et curauit omnes languores eorum. inter alios autem illa imensa beneficiorum abyssus ita obdurata est vt dicatur. **N**on potuit iesus inter illos facere virtutes propter incredulitatem illorum et ita largitas dei non in vniuersum manifestatis sue potentiam s̄ fm̄ capacitate et affectum perentium gratiam suam singulis impartitur. **S**ecundo hoc dictio distribuita quicunq̄ insinuat sequentium paucitatem. ac si dicatur. **Q**uicunq̄ de multitudine omnium. quia pauci sunt qui expedite sequantur regulam. **S**i enim in via preceptorum pauci sunt qui sequantur dominum ipso dicente. **M**ulti sunt vocati pauci vero electi. quanto minus in via consiliorum in quo non dicimus q̄ pauci de bis qui sunt in ordine saluantur quod dicitur. **E**sset dicere. sed q̄ minus habet iusticia supplet misericordia. **H**oc tamen audacter dicimus ex sententia saluatoris innixa euangelice veritati. quia licet multi sint vocati. pauci tamen sunt electi. quia ardua est via q̄ ducit ad vitam et pauci ambulant in ea. **L**uce autem pauci sunt qui saluentur multe sunt cause. **H**oc enim contingit propter impedimentum demonum dolositatem. concupiscentis peruersitatem. cadendi pronitatem. resurgendi difficultatem et standi debilitatem. propter quod dominus queritur mibee. vij. di. **T**emibi quia factus sum sic q̄ colligit in autumno racemos vindemie non est botrus ad comedendum. **I**tem **E**saie. xiiij.

Quomodo si pauca oliue que remanserunt excutiantur de oleo et racemi cuius fuerit finis ra vindemia. **H**inc crisostomus. **T**imendum est christianis ne eo modo introeant in regnum celorum quo filii israel in terram promissionis scilicet duo tantum de omni multitudine quia solum per vnam viam scilicet caritatem itur ad regnum celorum. sed per septem mortalia peccata tanq̄ per septem vias descenditur ad infernum. **T**ercio hoc distributio quicunq̄ implicat regule libertatem. quia omnibus patet accessus ad eam et nulli penitus denegatur. **S**i. **B**ernardo. **R**egula sancti benedicti vt ego sentio omni homini proponitur. imponitur nulli. p̄desi si deuote suscipitur et tenetur. non tamen si non suscipitur obest. quod autem in voluntate est suscipientis non in potestate proponentis voluntarium merito dixerim non necessarium. **A**ttamen hoc ipsum quod dico voluntarium. si quis ex propria voluntate semel commiserit et promiserit. deinceps in necessarium commutatur. nihil iam liberum habet dimittere quod ante non suscipere liberum habuit. ideo quod ex voluntate suscipit ex necessitate tenebit. **S**equitur secundum membrum scilicet hanc regulam. in quo regule nostre auctoritate diximus designari. **C**um enim per vniuersum ordinem cisterciensis. hodie hoc est in die sancti benedicti in capitulis nostris regula incipitur. post cuius lectionem primo statim subiungitur. conuenienter valde hoc pronomen hanc. quod est demonstratiuum regula iam lecta demonstratur et de ea dicitur. **Q**uicunq̄ hanc regulam etc. **D**e hoc ergo membro tria dicantur per ordinem. scilicet de voti obligatione secundo de horum que voti adiuuant insinuatione. tertio de finis assecutione. **P**rimo dico videndum est de voti obligatione hoc est quid volentes statum religionis promittimus. non autem promittimus regulam obsequare. vel perfectionis statum nos velle commutare. quia si hoc promitteremus. tunc non soluentes essent voti transgressores. quod nimis difficile videretur. s̄ promittimus nos velle conari. nos velle exercitare et opera dare vt perfectionem vite attingamus. et quicunq̄

ab hoc conatu et voluntate conandi recederet. esset vniq; transgressor voti. Unūquodq; autem tunc perfectum dicitur cum attingit proprium finem qui est vltima rei perfectio. **U**ltimus autem humane vite terminus est ipse deus ad quem tanq; in vltimū finem et luum perfectibile tendere debet anima rationalis. quē cum apprehenderit dicimur iam perfecti. **H**unc autem finem perfecte non apprehendimus in hac vita. **S**ed ideo nobis hic finis proponitur vt sciamus quo sit conandum. nam ad hunc finē in futuro consequendum promotiua sunt arripienda et impediencia proijcienda. et hęc duo cum magno et indeficienti studio sint facienda et continuanda. quod ergo primū est in intentione vltimū erit in executione et quod vltimū est in intentione vltimum est in executione. **S** **P**rimo ergo dicendum est de conatu agendi. deinde de conatu nociua abijciendi. tercio de conatu promotiua arripiendi. que se iusto ordine ad invicem consequuntur. quod patet per ordinem retrogradum. **N**on enim finem deum consequimur nisi per caritatem. nec illam consequimur nisi alia amabilia abijciamus. nec illa duo perficimus nisi per indeficientem conatum ad ea fortiter contendamus. **P**rimo ergo dicamus de conatu quem per votum regule vouemus. **T**unc autem bonum et sanctum habemus conatum. si studuerimus et exercitauerimus. **S**icut vi de contingentibus quantum iuuamur nihil obmittamus. sed sicut ait apostolus. siue presentes siue absententes contendamus placere deo. ne imprecetur nobis illud **J**eremie quadragesimo octauo. **N**ec iuxta quod potuit conatus est facere. et hunc conatum pro perfectione accipit a nobis deus. **U**nde super illo verbo psalmiste. **I**mperfectū meum viderunt oculi tui et in libro tuo omnes rē. dicit **B**ernardus. **I**n libro tuo omnes scribentur tanq; perfecti. et subiungit **Q**ui omne quod possunt faciunt? **S**i autem ab hoc conatu deficiamus a voto nostro recedimus. et per consequens cadimus a salute. vnde **B**ernardus super illo verbo. **A**mbulate dum lucem habetis dicit. **N**on ambu-

lantem sed sedentem a mortis tenebris comprehendendi periculum est. et quis sedet nisi qui non curat proficere. **I**d cauet. et si morte preoccupatus fueris in refrigerio eris. **S**i ergo in solo conatu permanebimus. vltimū nostrum soluumus. et hoc ipse nobis pro perfectione reputatur dicit enim iterum **B**ernardus. **I**n defessum proficiendi studium et iugis conatus perfectio reputatur. **E**rgo cito ergo de conatu indeficienti. secundo dicendum est de studio impediencia amouendi. et hoc quantum de presenti voto regule sunt tria a quibus tanq; a radiabus pullulat omnem alium. **A**bjiciamus ergo diuitias induentes paupertatem. carnis delicias respicientes affluentes castitatem. cordis vicia et maxime propriam voluntatem prosequentes diuinam voluntatem probentiam. que tria necessario abijciuntur et eis de necessario renunciamus si tamen ad finem nostrum conari intendimus vt optet. **C**um enim per solam caritatem finem perfectionis attingamus. illam non consequimur. nisi priora amabilia reliquamus. quia amor patris in multa non est effusax ad deum. **N**am vt ait iohannes. **N**olite diligere mundum. neq; ea que in mundo sunt que sunt predicta tria. **Q**uare? **Q**uia qui diligit mundum non est caritas patris in eo. **T**ercio dicendum est de studio et conatu promotiua assumendi. hoc est omnia que nos ad perfectionem promouēt assumamus. que licet sint multa. vt pote omnia que sunt de genere bonorum. illa tamen sunt singulariter prosequenda que homo ipse iesus nobis proposuit in se ipso. que sunt humilitas vite austeritas benignitas pietas et ante omnia hęc caritas. **N**am vt ait iohannes. qui dicit se in ipso manere debet sic ille ambulauit et ipse ambulare alicui perfectionem vite quā dulcis iesus in seipso nobis proposuit nullatenus prosequimur. nam perfectio vite humane in sola perfectione caritatis consistit per quā affectus hominis totaliter in deū fertur. **S**ed hoc solum contingit in patria. et hęc est illa caritas de qua precipitur math. vi. **D**iliges dñm de tu. et te. et te. et ex te. a. r. rē. quā deus non ideo precipit vt preuaricatus nos constituat cū nō

